

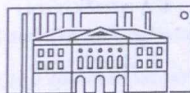
X 362. 941

Domi esse et in Europa et in mundo

Ünnepi tanulmányok a 70 éves Halmai Péter tiszteletére

Szerkesztette
Kutasi Gábor

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2024

SZTE Klebelsberg Könyvtár

J001461786

X 362941

A kötet szerzői

Andor László
Arató Krisztina
Báger Gusztáv
Balatoni András
Bánhidi Zoltán
Benczes István
Berács József
Bethlendi András
Bod Péter Ákos
Bódi-Schubert Anikó
Botos Katalin
Czecceli Vivien
Csaba László
Csáki György
Deli Gergely
Dobos Imre
Farkas Beáta
Ferkelt Balázs
Fertő Imre
Forman Balázs

Földi András
Freund Tamás
Gottfried Péter
Györfy Dóra
Hámori Balázs
Hamza Gábor
Honvári János
Julius Horváth
Isépy Tamás
Iván Gábor
Jankovics László
Kádár Béla
Kecskés László
Kengyel Ákos
Kerekes Sándor
Király Miklós
Kis Norbert
Kiss György
Kollárik Ferenc
Koller Boglárka

Kolok András Bese
Koloszi Pál Péter
Kónya István
Kovács Árpád
Kovács Erzsébet
Kovács Olivér
Kőrösi István
Kurucz Mihály
Kutasi Gábor
Lengyel Imre
Ligeti Zsombor
Madár István
Magas István
Marton Ádám
Martonyi János
Matus János
Mihályi Péter
Neumanné Virág Ildikó
Oberfrank Ferenc
Palánkai Tibor

Palócz Éva
Pásztor Szabolcs
Pátyi András
Pleschinger Gyula
Révész Tamás
Ritzlné Kazimir Ildikó
Sárvári Balázs
Szabó Eszter
Szalavec Andrea
Szathmáry Eörs
Szegedi László
Székely P. István
Szerb László
Takáts Előd
Varga Réka
Vásáry Miklós
Vastag Gyula
Vékás Lajos
Virág Barnabás

Kiadja a Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor
Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Kilián Zsolt
Olvasószerkesztők: Csinta Áron, Gergely Suzsánna
Tördelőszerkesztő: Kilián Zsolt
Korrekter: Bujdosó Hajnalka, György László, Nagy Judit

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-653-040-2 (nyomtatott)
ISBN 978-963-653-041-9 (ePDF)

© A szerzők, 2024
Szerkesztés © Kutasi Gábor, 2024
© A kiadó, 2024

Minden jog védve.

Tartalom

Tabula gratulatoria | 13

Laudációk

Halmai Péter

70. születésnapja tiszteletére | 17

A 70 éves Halmai Péter akadémikus

köszöntése | 21

I. Integráció

János Martonyi

Law and Identity in the European Integration | 27

Tibor Palánkai

*Reflections on the Future and the Reforms of the EU
Integration – Some Conclusive Remarks* | 39

Székelly P. István

Európai integráció, intézmények és fejlődés | 53

Csaba László

*Szükségszerű-e az európai integráció
további mélyülése?* | 59

Gábor Hamza

*Approximation and Harmonisation of Private Law in
Europe as a Means of Integration* | 67

Andor László

30 évvel Maastricht után –

Az eurózóna viszontagságai történeti perspektívából | 83

Benczes István – Kollárik Ferenc

Az európai integrációs folyamat elméleti keretezése:
a neofunkcionalizmus fejlődési dinamikája | 95

Györffy Dóra

Mélyintegráció és intézmények –

Az euró szerepe a politikai rendszer alakulásában | 107

Gottfried Péter

Helyreállítási Alap – újra és újra? Kell-e az EU-nak állandó
fiskális kapacitás – és konkrétan nekünk? | 117

Iván Gábor

Kérdések az Európai Unió

költségvetésének jövőjéről | 131

Jankovics László

A rugalmasság változatai

az európai fiskális szabályrendszerben | 137

Ferkelt Balázs

Az eurózóna kibővítésének perspektívái | 151

Madár István

Kell-e nekünk a magyar euró? | 161

Kengyel Ákos

Uniók szintű válságkezelés és megújulás – A Next Generation
EU program hosszú távú jelentősége | 175

Matus János

Az integrációhoz vezető elméletek
és utak újragondolása | 189

Szegedi László

Szabályozási rugalmasság, avagy az egységesség „mítosza”? – Az európai bankunió és az európai szanalási mechanizmus működésének eddigi tapasztalatai | 197

Arató Krisztina

Az Európai Unió jövője: integráció vagy dezintegráció? | 209

Réka Varga

The Russian–Ukrainian War in Light of the International World Order and the Reactions of the European Union | 213

Koller Boglárka

A hagyma külső héja: az európaizáció mintái Európán kívül | 231

Kovács Olivér

A mélység misztériuma – A mélyintegrációs szövet evolúciója | 239

Neumanné Virág Ildikó

Az Egyesült Királyság EU-tagságának szerepe és modellezése a brexit előtt | 257

Pásztor Szabolcs

Formálódó regionális integrációs kezdeményezés az afrikai kontinensen – Az Afrikai Kontinentális Szabadkereskedelmi Térség ígéretei és kihívásai | 269

Vásáry Miklós

Kihívások a Közös Agrárpolitikában | 277

Kutasi Gábor

Közép-európai pénzügyi mélyintegráció – áralapú megközelítés | 285

Király Miklós

A nemzetközi adásvétel és a késedelmi kamat mértéke | 295

II. Növekedés

Kónya István

Konvergencia és fejlettség Magyarországon: sprint vagy hosszútávfutás? | 313

Magas István

Világgazdasági lassulás és infláció, a stagfláció veszélyei | 331

Julius Horváth

Aspects of Growth in the Central European Economic Thought | 345

Balatoni András

A ciklus és a trend kapcsolata,
keresleti-kínálati interferenciák
és a hosszú távú növekedési képesség | 349

Szerb László

A konvergencia és a digitális vállalkozói ökoszisztéma az Európai
Unió kelet-közép-európai átmeneti gazdaságaiban | 359

Czeczeli Vivien

Az alacsony kamatkörnyezet mellékhatásai –
visszatekintés 10 év távlatából | 371

Marton Ádám

A gazdasági bizonytalanságok tovagyrűző hatása: az államadósság
fenntarthatóságának megkérdőjeleződése? | 381

Révész Tamás

Kísérlet az immateriális tőke szerepének becslésére a szlovák
és a magyar gazdasági növekedésben | 391

Eörs Szathmáry

A Radically New Way to Tune Compound Interest
and Some of Its Implications | 405

Virág Barnabás – Kolok András Bese – Szabó Eszter

Gazdasági felzárkózás a veszélyek korában | 417

Pleschinger Gyula

Ió-ció-áció-infláció – és a megfékezését célzó fiskális
és monetáris politikai intézkedések | 435

Takáts Előd

Szikklasszilárd elkötelezettség az infláció ellen | 459

Csáki György

A világelelmezési válság új hulláma a 2020-as évtized elején | 463

Lengyel Imre

A térségek újraiparosításának ellentmondásai: sikeres felzárkózás vagy fejlődési csapda? | 471

Bod Péter Ákos

Anyagigényes gazdaság szerkezet: peremvidékiségünk következménye – és tartósítója | 483

Farkas Beáta

A német növekedési modell és a geoökonómiai változások | 495

Bethlendi András

Az újraiparosítás és a közepes fejlettség csapdjából való kitörés egymással ellentétes gazdaságpolitikai cél? | 503

Kolozsi Pál Péter

Környezeti fenntarthatóság és pénzügyi rendszer – Gondolatok a zöld pénzügyi rendszer és a zöld jegybankok témakörében | 515

Ligeti Zsombor

Talebnomics a Womenomicsban | 527

Dobos Imre – Bánhidi Zoltán

A digitális és a gazdasági fejlettség összefüggéseinek elemzése a részlegesen rendezett halmazok és a Tiered Data Envelopment Analysis (TDEA) módszerével | 543

Fertő Imre

A magyar agrárexport versenyképessége 2010 és 2021 között | 555

Honvári János

Nekünk tartoztak, mégis mi fizettünk | 569

Bódi-Schubert Anikó – Ritzlné Kazimir Ildikó
 Miért van még szükségünk készpénzre? – Az euró és a forint
 készpénztartási hányadát alakító tényezők | 577

Isépy Tamás
 A fedezetlen kamatparitás ex post tesztelése Magyarországon
 (2007. január – 2022. május) | 587

III. Reform

Lajos Vékás
 Some Features of the Civil Code of Hungary | 593

Kádár Béla
 A magyar gazdaság viharos évszázada – Visszapillantás egy „érdekes” évszázadra | 605

Kovács Árpád
 Néhány szabálytalan gondolat Halmai Péternek ajánlva | 623

Kerekes Sándor
 A marginalitás és a bizonytalanság a klímaváltozás gazdasági elemzésében | 627

Kovács Erzsébet
 Hosszabbodó élettartam: öröm vagy kockázat? | 637

Botos Katalin
 A nemzetközi gazdaság egy súlyos pénzügyi problémája | 643

Kőrösi István
 Az állam és a gazdaságpolitika szerepe a fenntartható fejlődésben | 651

Báger Gusztáv
 Az Alaptörvény közpénzügyi szerepe és hatása | 669

Palócz Éva
 A magyar költségvetés kiadásainak szerkezete
 európai összehasonlításban | 681

Sárvári Balázs

A kínai gazdaság- és geopolitika reorientációja, 1978–1992 | 689

Forman Balázs

Az arab modernizáció és a globalizáció
az Egyesült Arab Emírségekben | 697

Berács József

Az európai felsőoktatási térség reformtörekvései és integrációja
a magyar modellváltás kíséretében | 715

Vastag Gyula

Gorcsev Iván Nobel-díja, avagy a „Q-hacking” elismerése | 723

Kiss György

Vázlat a hatékony foglalkoztatás jogi alapjaihoz –
A magyar tapasztalatok | 729

Földi András

A jogszabályok visszaható hatályának kérdései a római jogban
– Márky Tamás kutatásainak tükrében | 741

Patyi András

Néhány gondolat a közigazgatási feladatokról és a funkciókról | 751

Kis Norbert

Négy esszé közjogi dilemmáinkról | 767

Mihályi Péter

Az egyházak kárpótlása – Sosincs vége? | 777

Szalavetz Andrea

Mezőgazdaság 4.0 – agrárfejlesztés iparpolitikai eszközökkel | 785

Kurucz Mihály

Szubjektív gondolatok a mezőgazdasági hasznosítású
földbirtoktagképző szerződések jogi sajátosságairól | 791

Kecskés László

A skót jog gyökerei | 803

Hátori Balázs

Az eladók és a vevők viselkedésének változásai az átalakuló piacokon | 815

A kötet szerzői | 845

Farkas Beáta

A német növekedési modell és a geoökonómiai változások

Az intézményi elemzések szakirodalmában a kapitalizmus változatai irányzata, Hall és Soskice az irányzatot elindító nevezetes tanulmánya a fejlett országok egyik ideáltípusát, a koordinált piacgazdaságot Németországról mintázta, annak intézményrendszerével azonosította.¹ A tanulmány és az annak nyomán kibontakozó irodalom az intézményrendszer egyes elemeinek vizsgálatával a kínálati oldal alakulására helyezte a hangsúlyt.² Boccardo és Pontusson cikke a keresleti oldalra irányította a figyelmet, hogy megmagyarázza a gazdasági rendszerek különbségeit, és növekedési modellekről, azok politikai gazdaságtani beágyazottságáról kezdett beszélni.³ Ennek is kiterjedt irodalma bontakozott ki, maga Hall termékeny gondolatnak tartotta az új megközelítést, amely a kapitalizmus változatai irányzattal kiegészíti egymást.⁴ Boccardo és Pontusson növekedési modelljeiben a német az exportvezérelt modell egyértelmű esete.⁵

Az utóbbi idők változásai a német koordinált piacgazdaságnak, illetve növekedési modellnek azokat a külgazdasági alapjait rengették meg, amelyeket egyik megközelítés sem tárgyalta. Az ukrajnai háború nyomán Németország viharos gyorsasággal vált le az azelőtt olcsó orosz gázzal. A kínai piac nemcsak geopolitikai feszültségek miatt vált bizonytalanná, hanem mert a felzárkózó kínai vállalatok kezdik kiszorítani a németeket.⁶ A kelet- és közép-európai (KKE) munkaerő ugyan még mindig tetemesen olcsóbb, mint a német, de az öregedő, fogyó társadalmakban egyre kevésbé áll rendelkezésre.

¹ HALL–SOSKICE 2001.

² A kutatást a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerző a Zöld és Digitális Átalakulás kutatócsoport tagja.

³ BOCCARDO–PONTUSSON 2016.

⁴ HALL 2018.

⁵ BOCCARDO–PONTUSSON 2016.

⁶ Bundesverband der Deutschen Industrie 2019.

Ez az írás azt vizsgálja, hogy a vezető német kutatóintézetek elemzéseiben hogyan jelentkezik ezeknek a kihívásoknak a hatása, hogyan értékelik azokat, és a kihívásokra milyen ipar- és külgazdaságpolitikai válaszokat javasolnak. A németországi változások rendkívül jelentősek, hiszen az EU vezető gazdaságáról van szó. A 2008-as világgazdasági válság óta az EU egészének növekedési problémái szembetűnővé váltak, amiről Halmai Péter számos tanulmányt írt, az újabb tendenciákra nagyon hamar reflektálva,⁷ és az európai szociális piacgazdasági modell minden korábbinál erősebb reformkényszerbe került.⁸ A külföldi működő tőkére alapuló KKE-modell felzárkózási korlátai ugyanebben az időszakban váltak nyilvánvalóvá.⁹ A német gazdaság gyengülése az egész EU világgazdasági pozíciójára súlyos hatással lenne, és kiemelkedő gazdasági szerepe miatt különösen érzékenyen érintené a KKE-térséget.

A német vállalatok a globális értékláncokban és a stratégiai függetlenség

A jelen kihívásai annyira új keletűek, hogy folyóiratokba még be sem kerülhetek, a szakmai reflexiókat inkább kutatási jelentésekben kereshetjük. Ezek egyik vonulata a német gazdaság geoökonómiai kockázatait, a globális értékláncokban elfoglalt helye miatti sebezhetőségét méri fel.

Flach és szerzőtársai rendkívül alaposan elemzik a német vállalatok helyét a nemzetközi értékláncokban.¹⁰ Először a német gazdaság részvételét írják le a világgazdaságban, illetve a termelési hálózatokban, utána azok szektorális megoszlását. A szakirodalomban kidolgozott indexek felhasználásával értékeli a német ipar szektorális kockázatait: a gazdaságpolitikai, a geopolitikai, a klímaváltozási és a kiberbiztonsági kockázatokat. Ezt követően szektorálisan azonosítják a kockázatokat és a lehetőségeket országok szerint. Megállapítják, hogy ezek nagyon heterogén módon jelentkeznek. Például a vegyipari termékeknel a gazdasági és klimatikus kockázatok jelentősek, míg az elektronikai berendezéseknél a geopolitikaiak. Megvizsgálják a visszatelepítés (*reshoring*) és a közelbe telepítés (*nearshoring*) költségeit, és azt mutatják ki, hogy az előbbi 9,7%, míg az utóbbi 4,2% GDP-csökkenéssel jár.

⁷ Például HALMAI-VÁSÁRY 2011.

⁸ PELLE 2013.

⁹ Például FARKAS 2013; PELLE-VÉGH 2014; SASS-SZALAVETZ 2014.

¹⁰ FLACH et al. 2022.

A globális értékláncokról az EU-tagállamok körében is született vizsgálat.¹¹ A kockázatokra tekintettel az alkalmazkodás öt eszközét különböztetik meg: a szállítási idők kiigazítását, készletek tartását, a közelbe telepítést, a visszatelepítést és a saját üzemekben termelést, amelynek a költségei egyre magasabbak. A tanulmány inkább a lehetőségek elvi mérlegeléseit, az ezzel kapcsolatos szakirodalmat gyűjti össze, valamint a csekély, kezdeti empirikus tapasztalatokat, így természetesen nem jut konkluzív végeredményre. A német vállalkozók körében több felmérést is végeztek, amelyekben a fenti lehetőségek mellett a beszállítók diverzifikálása is rendre szerepel, például Kolev és Obst tanulmányában,¹² és Aksoy és szerzőtársai szintén hasonló tartalmú felmérést idéznek.¹³ Ezek egyöntetűen azt tükrözik, hogy a vállalatok jelenleg a nemzetközi értékláncok fenntartása mellett azokat a kisebb kiigazításokat választják, amelyek a legkisebb költséggel is járnak. Természetesen ez a jövőben a körülmények változásával változhat, de ha a vállalatokon múlik, a globalizáció előnyeit fenn akarják tartani. A vállalatok számára a németországi munkaerőhiány egyre nyomasztóbban jelentkezik,¹⁴ a csökkenő KKE-munkakínálat mint probléma viszont még nem került elő.

Az uniós szakirodalomban újabban gyakran használt kifejezés a stratégiai autonómia, a német irodalomban inkább a függetlenség szót használják. Fremerey és Iglesias terjedelmes kutatási jelentésben boncolgatja, mit jelent a függetlenség korlátozottsága, azaz a függőség Németország számára gazdasági és politikai dimenzióban.¹⁵ A konkrét témák erős átfedésben vannak az értékláncelemzésekkel. A gazdasági függőségen belül a kritikus infrastruktúrákat és nyersanyagokat, nemzetközi befektetési programokat, a politikai függőségeken belül a katonai, klímavédelmi kérdéseket és az európai integrációt elemzik. Arra a megállapításra jutnak, hogy a német exportcikkek, különösen a járműgyártás komparatív előnye jelentős, míg az ásványkincsekben van függősége. Ez az összkép azonban egyes területeken súlyosabb függőségeket rejt például Kínával kapcsolatban. Pénzügyi területen Németország, illetve az EU függősége a reményekkel ellentétben a brexittel sem csökkent. A katonai függőség önmagában nem, hanem csak a NATO-tagság keretében értelmezhető. A klímaváltozás pedig csak nemzetközi koordinációval kezelhető. A közös politikák révén az EU-tagság is okoz egy sor függőséget.

¹¹ KOLEV–OBST 2022.

¹² KOLEV–OBST 2022.

¹³ AKSOY et al. 2022.

¹⁴ SAUER–WOLLMERSHÄUSER 2021.

¹⁵ FREMEREY–IGLESIAS 2022.

Az Institut der deutschen Wirtschaft kutatói kifejezetten is összefoglalták a Kínától, valamint Oroszországtól való gazdasági függés részleteit,¹⁶ illetve feltárták a latin-amerikai országokkal fejleszthető lehetőségeket a nyersanyagellátás biztosítására.¹⁷ Rusche a 2021-es kínai cégátvételeket veszi számba Németországban.¹⁸ Az előző évek tendenciájához képest érdemleges változást nem talált, ami a jövőben módosulhat. Jelenleg a kínai függőség a kereskedelmi kapcsolatokban nyilvánul meg. Menkhoff és Zeevaert egyes kritikus nyersanyagokra lebontva elemzi a német gazdaság importfüggőségét.¹⁹ A fenti hasonló témájú írásokkal egyezően a diverzifikálásban és az újrahasznosításban látják a függőség csökkentésének lehetőségét.

Politikai válaszok

A német gazdaság geoökonómiai kihívásai szorosan összefüggnek az európai versenyképességgel. Bardt és szerzőtársai ezt veszik górcső alá, kezdve a világ GDP-jéből való részesedéssel, valamint az egy főre jutó GDP összehasonlításával.²⁰ Az EU nemcsak relatív súlyából veszít, ami méretkérdés, hanem az egy főre jutó GDP nemhogy nem zárkózik fel az USA-hoz, hanem annak 70%-áról 66%-ára csökkent 1990 és 2020 között, miközben Kína nagyon alacsony szintről, de dinamikusan zárkózik fel (7,7%-ról 27,2%-ra). Egy kompozit index segítségével azt mutatják meg, hogy az EU egészének beruházásvonzási képessége alacsonyabb, mint az USA-nak, noha Németországé, Hollandiáé, Dániáé és Svédorszáé alig marad el tőle. A megoldás kulcsának az egységes belső piac fejlesztését látják, amelyben mind a piacnak, mind az állami szabályozásnak megvan a szerepe.

Dohse és szerzőtársai kifejezetten német szempontból teszik fel a kérdést, hogy eljött-e az ideje egy új iparpolitikának.²¹ Ez a cikk ugyan még a Covid-19-járvány előtt született, de teljesen egyértelműen a nyitott, szabad piacgazdasággal állnak ki, mint amely Németországnak megfelel. A versenyszabályozás és a belső reformok (oktatási stb.) szükségességére mutatnak rá egy szektorális iparpolitika helyett.

A politika hozzáállásában már egyértelműen érzékelhető elmozdulás a hagyományos nézetekről. Belitz és Gornig összefoglalja az egyes német pártok iparpolitikai

¹⁶ FREYMERAY-OBST 2022; BÄHR et al. 2022.

¹⁷ IGLESIAS 2022.

¹⁸ RUSCHE 2022.

¹⁹ MENKHOFF-ZEEVAERT 2022.

²⁰ BARDT-PARTHIE-RUSCHE 2022.

²¹ DOHSE et al. 2019.

álláspontjának lényegét.²² Mind a CDU/CSU, mind a Zöldek és az SPD szerint szükséges, hogy állami beruházási alap is támogassa a technológiai korszerűsítéseket. A szerzők szerint, ha a beruházási támogatások szabályozása rugalmas és átlátható, akkor a technológiai alapok szerepe döntő lehet a technológiai átalakulásban.

Következtetések

Ilyen rövid írásban csak nagyon vázlatosan lehet bemutatni azt az összképet, amelyet vezető kutatóintézetek vizsgálatai tükröznek a gazdaság geoökonómiai kihívásairól. Az egyértelmű, hogy az exportorientált gazdaságpolitikának a feladása vagy akár súlyának jelentősebb csökkentése fel sem merül. Változatlanul jólétük fenntartásának forrását látják a „merkantilista” gazdaságpolitikában. Nemcsak arról van szó, hogy az ipari exporthoz kapcsolódó struktúrákat, tudást nehéz lenne felváltani, de az innovációs teljesítmény túlnyomó része is ezekben az ágazatokban, klaszterekben születik. Ugyanígy magától értetődő, hogy a német helyzetet európai kontextusba helyezve tárgyalják, és az integrációban még látnak versenyképességet javító potenciált.

A tanulmányok, kutatási jelentések alaposan és részletekbe menően, szektorokra bontva azonosítják a sebezhető pontokat az értéklánc egészében a nyersanyag-beszerezéstől elkezdve az értékesítésig. Ugyanakkor (ön)kritika sem a múltra nézve nem fogalmazódik meg (nem kellett volna-e hamarabb figyelni a függőségekre, törekedni a diverzifikálásra), sem a jövőre nézve (a digitalizációban, az elektrifikációban nincsenek-e késésben). Inkább úgy fogalmazhatunk, hogy Németország az útkeresés fázisában van, és a geoökonómiai stratégia szükségességének felismeréséig jutott el, amiben az ukrajnai háború hozta az igazi fordulatot. A problémák ugyan már előtte is jelentkeztek, és a Külügyminisztérium számára 2021 végén készült egy átfogó, vezető kutatók, illetve kutatóintézetek által írt tanulmány, amely feltérképezte a stratégiai külgazdaságpolitika eszköztárát.²³

Az ordoliberalis gondolkodás reflexei élnek mind a vállalatokban, mind a kutatókban, szívesebben erősítenék a versenyképességet az uniós belső piac mélyítésével, mint az állam szerepének növelésével. Azonban látható, hogy a nemzetközi nyomás növekedése, Kína és az USA állami támogatásra épülő iparpolitikája jószerével ellenállhatatlan kényszerként hat. A Ludwig Erhard ifo Zentrums für Soziale Marktwirtschaft und Institutionenökonomik konferenciát szervezett 2022-ben, amelyen a résztvevők az új körülményeket olyan súlyúnak ítélték meg, amelyekben a szociális

²² BELITZ–GORNIG 2021.

²³ KAMIN et al. 2021.

piacgazdaság modelljének továbbfejlesztése szükséges, a jelenlegi keret nem elégséges a problémák megoldásához.²⁴

Az átalakulás modellezése ugyanakkor a sok bizonytalanság miatt nem ad megbízható támpontot. Erre jó példa az elektromobilitásra való áttérés munkapiaci hatásainak előrejelzése. A munkahelyek számában 2030-ig bekövetkező változások becslései a 410 ezres csökkenéstől a 130 ezres növekedésig terjednek.²⁵ Ma azt még inkább lehetetlen lenne modellezni, hogy a geoökonómiai kihívásokra adott válaszok költségeinek összessége hogyan érinti a német export versenyképességét. Az energiaköltségek növekedése már érzékelhetően megjelent, de a beszállítók és az export felvevő piacainak diverzifikálása, a biztonsági készletek növelése szintén költségnövelő lesz, még abban a kedvező esetben is, ha a visszatelepítés, a közelbe telepítés és a drasztikusabb kelet–nyugati szétválás elkerülhető lesz. A KKE-térségre, azon belül a magyar gazdaságra gyakorolt hatás miatt a hazai kutatásnak kiemelt figyelemmel kell kísérnie a német modell átalakulását.

²⁴ Ludwig Erhard ifo Zentrums für Soziale Marktwirtschaft und Institutionenökonomik 2022.

²⁵ WEISS–MAIXNER–MOHNEN 2021.

Felhasznált irodalom

- AKSOY, C. G. et al. (2022): Wie reagieren Unternehmen auf Lieferkettenstörungen? Ergebnisse einer Unternehmensbefragung. *Ifo Schnelldienst*, no. 7/2022. München: ifo Institut.
- BACCARO, L. – PONTUSSON, J. (2016): Rethinking Comparative Political Economy: The Growth Model. *Perspective Politics, & Society*, 44(2), 175–207. Online: <https://doi.org/10.1177/0032329216638053>
- BARDT, H. – PARTHIE, S. – RUSCHE, Ch. (2022): Europäische Wettbewerbsfähigkeit: Potenziale nutzen, um nachhaltig zu wachsen. *IW Report*, no. 12/2022. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- BÄHR, C. et al. (2022): Rohstoffabhängigkeiten der deutschen Industrie von Russland. *IW-Kurzbericht*, no. 31/2022. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- BELITZ, H. – GORNIG, M. (2021): Industriepolitik: Technologieorientierte öffentliche Investitionsfonds als neues Element. *DIW Berlin*, no. 71/2021. Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Bundesverband der Deutschen Industrie (2019): *Partner and Systemic Competitor – How Do We Deal with China's State-Controlled Economy?* BDI Policy Paper.
- DOHSE, D. et al. (2019): Zeit für eine neue Industriepolitik? *Kiel Policy Brief*, no. 122. Kiel Institut für Weltwirtschaft.
- FARKAS, B. (2013): Changes in the European Convergence Model. *WIIW Monthly Report*, (1), 14–19.
- FLACH, L. et al. (2022): *Internationale Wertschöpfungsketten – Reformbedarf und Möglichkeiten*. München: ifo Institut.
- FREMEREY, M. – IGLESIAS, S. G. (2022): Abhängigkeit – Was bedeutet sie und wo besteht sie? Ein Überblick über wirtschaftliche und politische Abhängigkeiten. *IW-Report*, no. 56/2022. Berlin–Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- FREMEREY, M. – OBST, Th. (2022): Globalisierungskrise: Welche Abhängigkeiten bestehen bei kritischen Gütern und Rohstoffen aus China? *IW-Kurzbericht*, no. 48/2022. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- HALL, P. A. (2018): Varieties of Capitalism in Light of the Euro Crisis. *Journal of European Public Policy*, 25(1), 7–30. Online: <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1310278>
- HALL, P. A. – SOSKICE, D. (2001): *Varieties of Capitalism: The Institutional Foundations of Comparative Advantage*. Oxford: Oxford University Press. Online: <https://doi.org/10.1093/0199247757.001.0001>
- HALMAI, P. – VÁSÁRY, V. (2011): Crisis and Economic Growth in the EU: Medium and Long-Term Trends. *Acta Oeconomica*, 61(4), 465–485. Online: <https://doi.org/10.1556/aoecon.61.2011.4.4>
- IGLESIAS, S. G. (2022): Rohstoffpartnerschaft mit Lateinamerika: Kooperationen in Zeiten globaler Krisen. *IW-Kurzbericht*, no. 81/2022. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- KAMIN, K. et al. (2021): *Instruments of a Strategic Foreign Economic Policy*. Bruegel: Kiel Institute for the World Economy, German Institute for Economic Research.
- KOLEV, G. – OBST, Th. (2022): Global Value Chains of the EU Member States. *IW Report*, no. 4/2022. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- Ludwig Erhard ifo Zentrums für Soziale Marktwirtschaft und Institutionenökonomik (2022): Klimawandel, Corona, Krieg – steht die Soziale Marktwirtschaft vor einer Zeitenwende? *Ifo Schnelldienst*, no. 11/2022. München: ifo Institut.
- MENKHOFF, L. – ZEEVAERT, M. (2022): Germany Can Increase Its Raw Material Import Security of Supply. *DIW Weekly Report*, no. 49–50/2022. Berlin: Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung.
- PELLE, A. (2013): The European Social Market Model in Crisis: At a Crossroads or at the End of the Road? *Social Sciences*, 2(3), 131–146. Online: <https://doi.org/10.3390/socsci2030131>

- PELLE, A. – VÉGH, M. Z. (2014): Relations Between the Common R&D&I Policy and the Competitiveness Divide in the European Union. In *Competitiveness: Economies, Regions, Sectors, Firms, Individuals: EACES Biennial Conference, Budapest, 4–6 September, 2014*. Budapest: Összehasonlító Közgazdaságtan Európai Társasága (EACES), 1–24.
- RUSCHE, Ch. (2022): Chinesische Beteiligungen und Übernahmen 2021 in Deutschland. *IW-Kurzbericht*, no. 92/2022. Köln: Institut der deutschen Wirtschaft.
- SASS, M. – SZALAVETZ, A. (2014): R&D-based Integration and Upgrading in Hungary. *Acta Oeconomica*, 64(KSZ), 153–180. Online: <https://doi.org/10.1556/aoecon.64.2014.s1.6>
- SAUER, S. – WOLLMERSHÄUSER, T. (2021): Fachkräftemangel wird zunehmend zur Belastung für die deutsche Wirtschaft. *Ifo Schnelldienst*, no. 17/2021. München: ifo Institut.
- WEISS, D. – MAIXNER, L. – MOHNEN, L. (2021): *Country Report: Car Industry in Germany*. Berlin: adelphi.